

Úpadek Římské republiky a 1. triumvirát

Aleš Mučka

Republika už neměla dostatek sil

- Spojenecká válka (91 – 88 př. n. l.)
- První válka s Mithridatem (89 – 84 př. n. l.)
- Sullova 1. občanská válka (88 – 87 př. n. l.)
- Druhá válka s Mithridatem (83 – 81 př. n. l.)
- Sertoriova válka (80 – 72 př. n. l.)
- Sullova 2. občanská válka (83 – 82 př. n. l.)
- Třetí válka s Mithridatem (74 – 63 př. n. l.)
- Spartakovo povstání (73 – 71 př. n. l.)

Spojenecká válka (91 – 88 př. n. l.)

Obyvatelé Apeninského poloostrova chtěli římské občanství

- Kmeny na Apeninské poloostrově sice bojovaly v Římské armádě, ale nebyli všichni plnoprávními občany Říma
- O zlepšení jejich politického postavení se zasazoval i tribun lidu Marcus Livius Drusus, který byl roku 91 př. n. l. zavražděn, pravděpodobně pro svou politiku
- Nespokojení obyvatelé Apeninského poloostrova potom povstali proti Římanům

Spojenci dosáhli svého

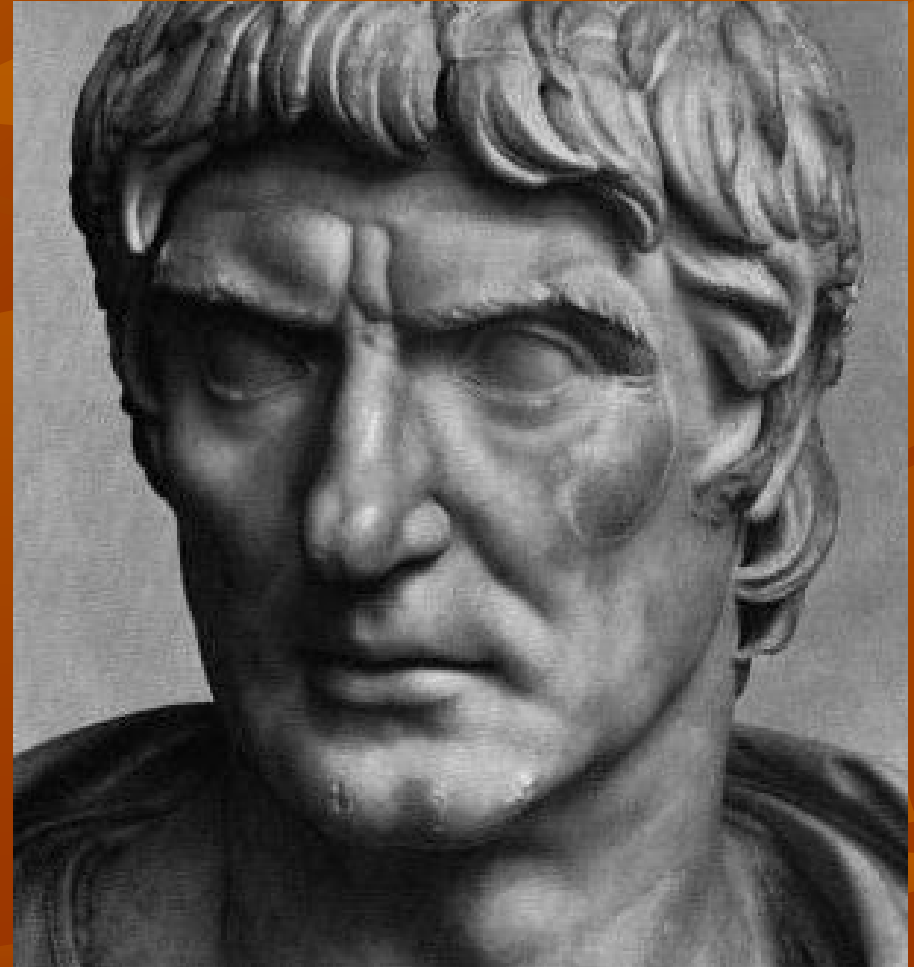
- Po třech letech krvavých bojů jsou bývalí římscí spojenci poraženi
- Sulla při svém tažení proti Samnitům naprosto zpustošil celé jejich území a vytvořil si ze svých legií veteránů svou soukromou armádu
- Byly vydány dva zákony (*Lex Julia* a *Lex Plautia Papiria*), které umožnily všem mužům ze spojeneckých kmenů dostat římské občanství, pokud o něj požádali

Sullovy občanské války (88 – 87 př. n. l. a 83 – 82 př. n. l.)

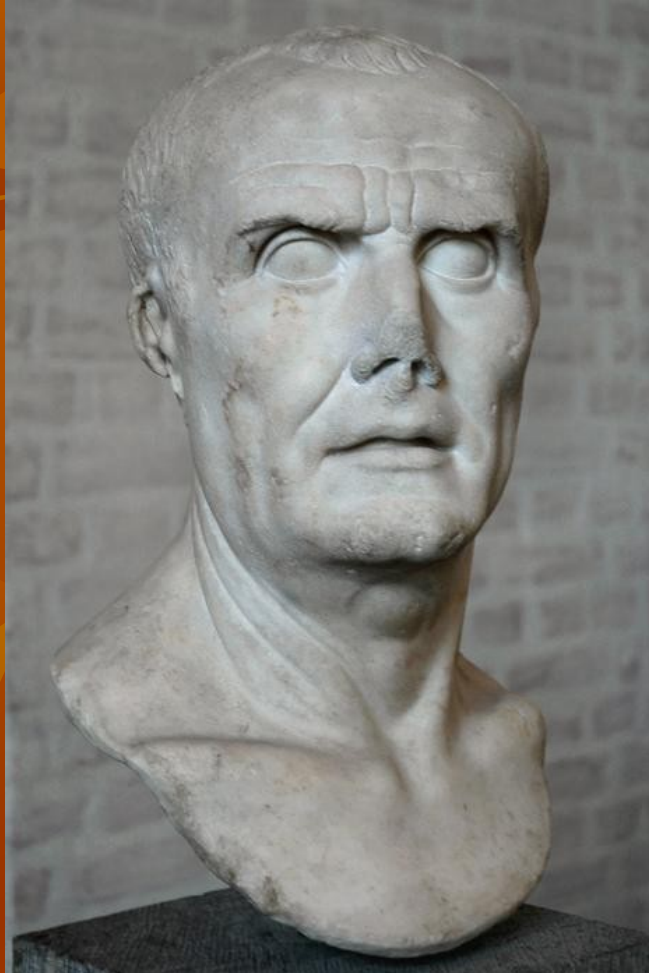

Lucius Cornelius Sulla

- *138/134 př. n. l. - +78 př. n. l.
- Brutální vojevůdce a politik
- Zástupce konzervativních politických proudů, starobylých rodů a římské nobility (tj. optimát)

Gaius Marius

- *asi 157 př. n. l. – 13. ledna 86 př. n. l.
- Hrdina prostého římského lidu
- Úspěšný vojevůdce a sedminásobný konzul
- Zástupce lidových mas (tj. populárů)

Kdo bude velet trestné výpravě?

- Pontský král Mithridatés VI. využil zaneprázdnění Římanů během Spojenecké války a napadl na přelomu let 89/88 př. n. l. jejich provincii Asii, kde nechal povraždit 80 000 Římanů a jejich spojenců
- Římská armáda se téhož roku chystala na trestnou výpravu a senát jmenoval vrchním velitelem Sullu
- Shromáždění plebejů ale jmenovalo Maria

Válka pro jinou válku

- Tento politický spor přerostl rychle v pouliční násilí a Sulla musel uprchnout z Říma ke své armádě z doby Spojenecké války utábořené u města Nola
- Nechal ukamenovat dva vojenské tribuny vyslané Mariem a vytáhl se svými šesti legiemi na Řím (jako první doložený Říman)
- Marius mohl město bránit jen s armádou gladiátorů, a proto uprchl do Afriky

Sulla spěchal na východ

- Po obsazení Říma byli zvoleni dva noví konzulové – Gnaeus Octavianus (podporovatel Sullu a optimáty) a Lucius Cornelius Cinna (přívrženec Gaia Maria a populárů)
- Sulla se potom vypravil se svými legiemi na tažení proti Mithridatovi
- Jeho nepřítomnosti využil Marius a Cinna, obsadili se svými vojáky město a rozpoutali teror – Marius po několika týdnech zemřel

Sulla se vrátil a nic neodpustil

- V roce 83 př. n. l. se Sulla a jeho věrní vrátili na Apeninský poloostrov a táhli na Řím
- Populárové ale shromáždili silnou armádu a chtěli Sullu zastavit
- K optimátům se připojili mimo jiné také Marcus Licinius Crassus a Gnaeus Pompeius
- Dne 1. listopadu 82 př. n. l. byly v bitvě u Collinské brány zničeny poslední jednotky populárů na Apeninském poloostrově

Sulla jako neomezený diktátor

- Po svém vítězství se Sulla stal neomezeným diktátorem v celé Římské republice a zahájil vládu teroru pomocí proskribcí
- Jeho političtí oponenti byli zbaveni majetku i života, zatímco jeho příznivci rychle zbohatli a začali budovat své politické kariéry
- Roku 80 př. n. l. Sulla náhle rezignoval na všechny své úřady, a obnovil demokracii
- Zemřel v ústraní v roce 78 př. n. l.

Hodnocení Sully a jeho občanských válek

- Sulla byl brutální vojenský tyran, který dokázal, jak Mariovy reformy přetvořily Římskou armádu v účinný mocenský nástroj jednotlivých velitelů
- Rovněž dokázal, že Řím potřeboval do čela své exekutivy silnou a schopnou osobnost
- Římští politici se ale nepoučili z jeho teroru a udržovali stále stejný kurz politiky, která v krátké době vedla k vytvoření císařství

Války s Mithridatem

První válka s Mithridatem (89/88 – 85/84 př. n. l.)

Mithridatés VI. Pontský zvaný též Veliký

- *135/132 př. n. l. - +63 př. n. l.
- Vládl v letech 120 – 63 př. n. l.
- Panovník Pontského království se snažil rozšířit své území na úkor svých sousedů včetně římské provincie Asie

Tigranés II. Veliký

- *140 - +55 př. n. l.
- Vládl v letech 95 – 55 př. n. l.
- Jako arménský král vojensky podporoval svého tchána Mithridatése VI. při jeho dobytvačných výpravách

Pontská armáda postupovala jako nůž máslem

- Roku 88 př. n. l. obsadili pontští vojáci po vítězné bitvě u řeky Amnias Bithýnií
- V témže roce porazili armádu římského správce provincie Asie Maniuse Aquiliuse
- Pak postupovali bez vážného odporu na Balkánský poloostrov, kde je místní obyvatelé vítali jako osvoboditele z římské nadvlády

Sulla zaútočil

- Roku 87 př. n. l. se na Balkánském poloostrově vylodil Sulla se svými legiemi a bez odporu došel až k Athénám, kde obklíčil Pontskou armádu, která ale utekla po moři
- Sulla následně Pontské velitele porazil v tzv. druhé bitvě u Chairóneie (86 př. n. l.) a v bitvě u Orchomenusu (85 př. n. l.)
- Poté na přelomu let 85 a 84 př. n. l. rychle uzavřel mírovou smlouvu a vrátil se do Říma

Jeden místodržitel toužil po slávě

- Roku 83 př. n. l. se místodržitel v provincii Asie Lucius Licinius Murena rozhodl získat vojenskou slávu soukromým tažením proti Pontskému králi
- Roku 82 př. n. l. byli jeho legie poraženy v bitvě u Halysu
- Římané se potom stáhli a obnovili předchozí příměří

Třetí válka s Mithridatem (74 – 63 př. n. l.)

Dědický spor

- Nikomedes IV., král Bithýnie, jako bezdětný odkázal svou říši Římské republice
- Příležitosti se ale potřetí a naposledy chopil pontský král Mithridatés VI. a obsadil toto království
- Spoléhal především na zaneprázdněnost Římské armády válkou na Pyrenejském poloostrově (Sertoriova válka)

Lucullus postupoval jen kupředu!

- Když začala Pontská armáda opět ohrožovat provincii Asii, chopil se velení římských legií roku 73 př. n. l. Lucius Licinius Lucullus
- Do konce roku 69 př. n. l. se mu podařilo nejen dobýt celé Pontské království ale i Tigranocertu, sídelní město arménského krále Tigranése II. Velikého – Mithridatova zetě a věrného spojence

Mithridatés se nevzdal

- Roku 67 př. n. l. pokládali Římané válku za vyhranou, a proto stáhli většinu svých legií do Mezopotámie
- Mithridatés VI. okamžitě sestavil novou armádu a ještě tentýž rok porazil dvě římské legie v bitvě u Zely
- Na bojiště byl proto vyslán Gnaeus Pompeius, který roku 66 př. n. l. zvítězil v bitvě u řeky Lycus, po které král spáchal sebevraždu

Hodnocení válek s Mithridatem

Války, které rozložily Řím zevnitř

- Pontský král Mithridatés VI. se pokusil využít oslabení Římské republiky a rozšířit svá území
- Spory o vrchní velení v těchto válkách umožnily několika ambiciózním velitelům použít k prosazení svých politických záměrů sílu nebo uplácení
- Všechny tři konflikty nepřipravily Římskou republiku o území, ale nenapravitelně poškodily její vnitřní stabilitu

Spartakovo povstání (73 – 71 př. n. l.)

Spartakus nebyl první povstalec

- První válka s otroky (135 – 132 př. n. l.)
- Druhá válka s otroky (104 – 100 př. n. l.)
- Třetí válka s otroky (Spartakovo povstání) (73 – 71 př. n. l.)

Dvě zapomenutá povstání otroků

- **První válka s otroky** – 70 000 až 200 000 otroků pod vedením Eunuse a Cleona se zmocnilo na více jak 2 roky ostrova Sicíle, než byli poraženi a pobiti Římskou armádou
- **Druhá válka s otroky** – další povstání otroků a cizinců na Sicílii vedené Salviusem a Athenionem, které bylo po čtyřech letech opět úspěšně potlačeno

Na Spartakovo povstání se nezapomnělo

Kdo to byl Spartakus?

- *po roce 120 př. n. l. - +71 př. n. l.?
- Sloužil v Římské armádě
- Není jisté, zda pocházel z Thrákie
- Roku 73 př. n. l. se ocitl v gladiátorské škole Ludu u Capui

Pryč z arény!

- Roku 73 př. n. l. se v Ludu vzbouřilo 70 – 200 gladiátorů, pobili své pány a utekli na horu Vesuv, kde je oblehlo vojsko praetora Gaia Claudia Glabera (1 500 – 4 000 mužů)
- Otroci si spletli provazy z vinné révy a během nočního přepadu pobili skoro všechny Římany
- Po několika dalších vítězstvích nad Římskou armádou se odpojila skupina vedená Crixem

Tohle už byla válka!

- Vyděšený římský senát poslal proti otrokům oba své konzuly – Lucius Gellius Publicola a Gnaeus Cornelius Lentulus Caudianus
- Gelliiovým legiím se podařilo zničit Crixovu skupinu otroků poblíž hory Garganus
- Ale v dalším střetnutí se Spartakem byli oba konzulové drtivě poraženi
- Poté z dodnes neznámých důvodů už otroci nepokračovali na sever do Galie ale na jih

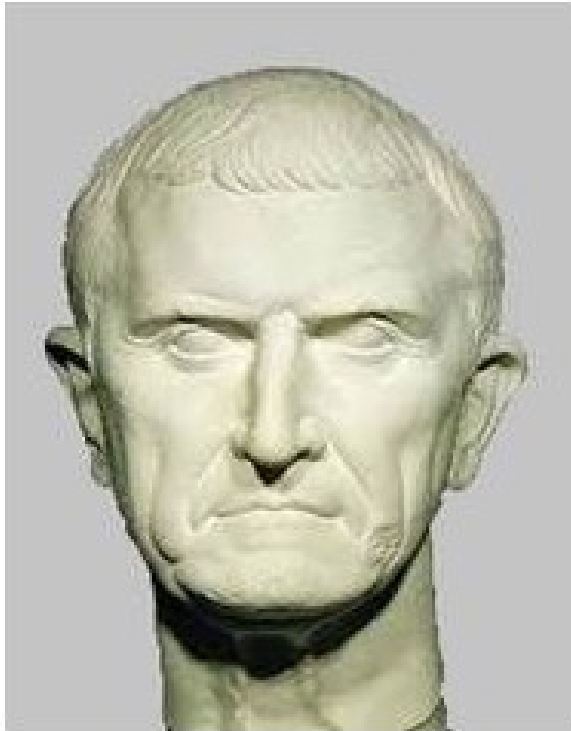
Účel světil prostředky

- Velení tažení proti Spartakovi se poté ujal Marcus Licinius Crassus
- Dostal osm legií, které podrobil brutálnímu výcviku včetně decimace
- Po dohodě s piráty z Kilíkie odešli otroci do Kalábrie, kde byli obklíčeni Římskou armádou
- Z obklíčení sice unikli, ale nakonec byli roku 71 př. n. l. poraženi v bitvě u řeky Silarus

Dopad povstání na Řím

- Spartakus se pokoušel odvést všechny osvobozené otroky z území Římské republiky, ale nakonec neuspěl (6 000 ukřižovaných)
- Jeho tělo nebylo nikdy Římany nalezeno
- Svým povstáním otroků jen umožnil mocenský vzestup několika významných mužů (Caesar, Crassus, Pompeius aj.), čímž jen urychlil pozvolný přerod republiky na císařství

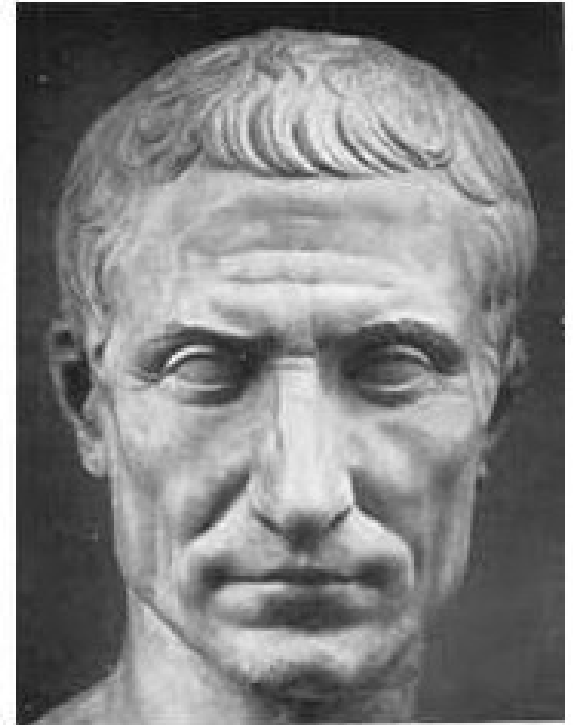
První triumvirát

Crassus

Pompey

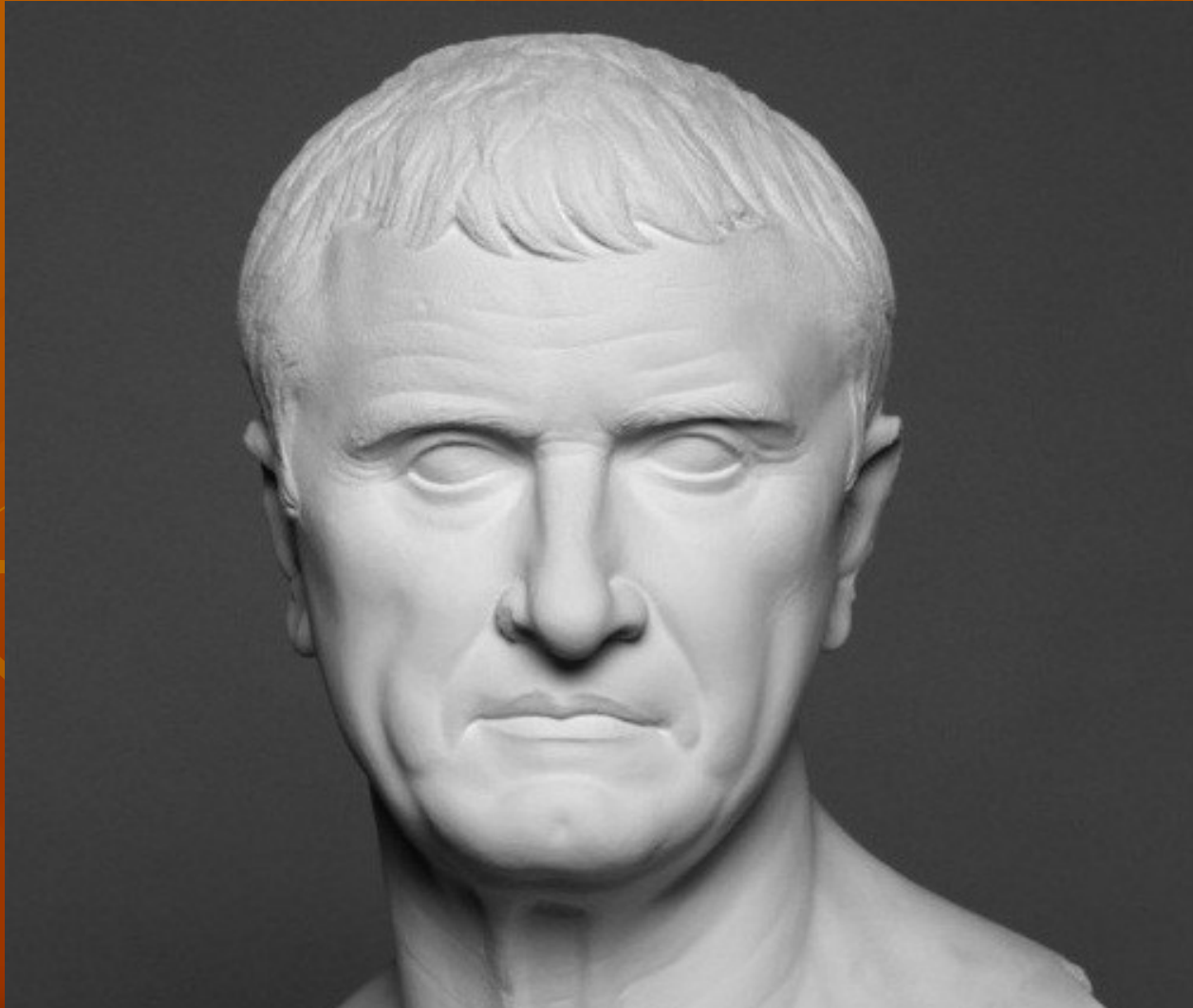
Caesar

Co to byl 1. triumvirát?

- Politická koalice tří nejmocnějších mužů Římské republiky, která měla dost politických sil k prosazení jakéhokoliv svého požadavku
- Fungoval mezi roky 60 – 53 př. n. l. a tvořili jej:
 - Marcus Licinius Crassus
 - Gnaeus Pompeius Magnus
 - Gaius Julius Caesar

Marcus Licinius Crassus

(*asi 115 – +53 př. n. l.)

Mládí a cesta k moci

- Narodil se jako nejmladší ze tří bratrů, ale oba jeho sourozenci i otec zemřeli během Sullovy 1. občanské války (88/87 př. n. l.)
- Poprvé na sebe upozornil během bitvy u Collinské brány (82 př. n. l.)
- Na začátku Sullovy diktatury získal díky proskripcím ohromné jmění
- Poté vstoupil do politiky, ale zůstal ve stínu Pompeia Velikého

Politická kariéra

- Pokusil se proslavit během Spartakova povstání (73 – 71 př. n. l.), ale byl zastíněn Pompeiem
- Roku 70 př. n. l. se Crassus a Pompeius stali konzuly, ale byli protivníky
- Usmířil je až Caesar roku 60 př. n. l. a vytvořili 1. triumvirát
- Roku 55 př. n. l. se znovu stal konzulem spolu s Pompeiem

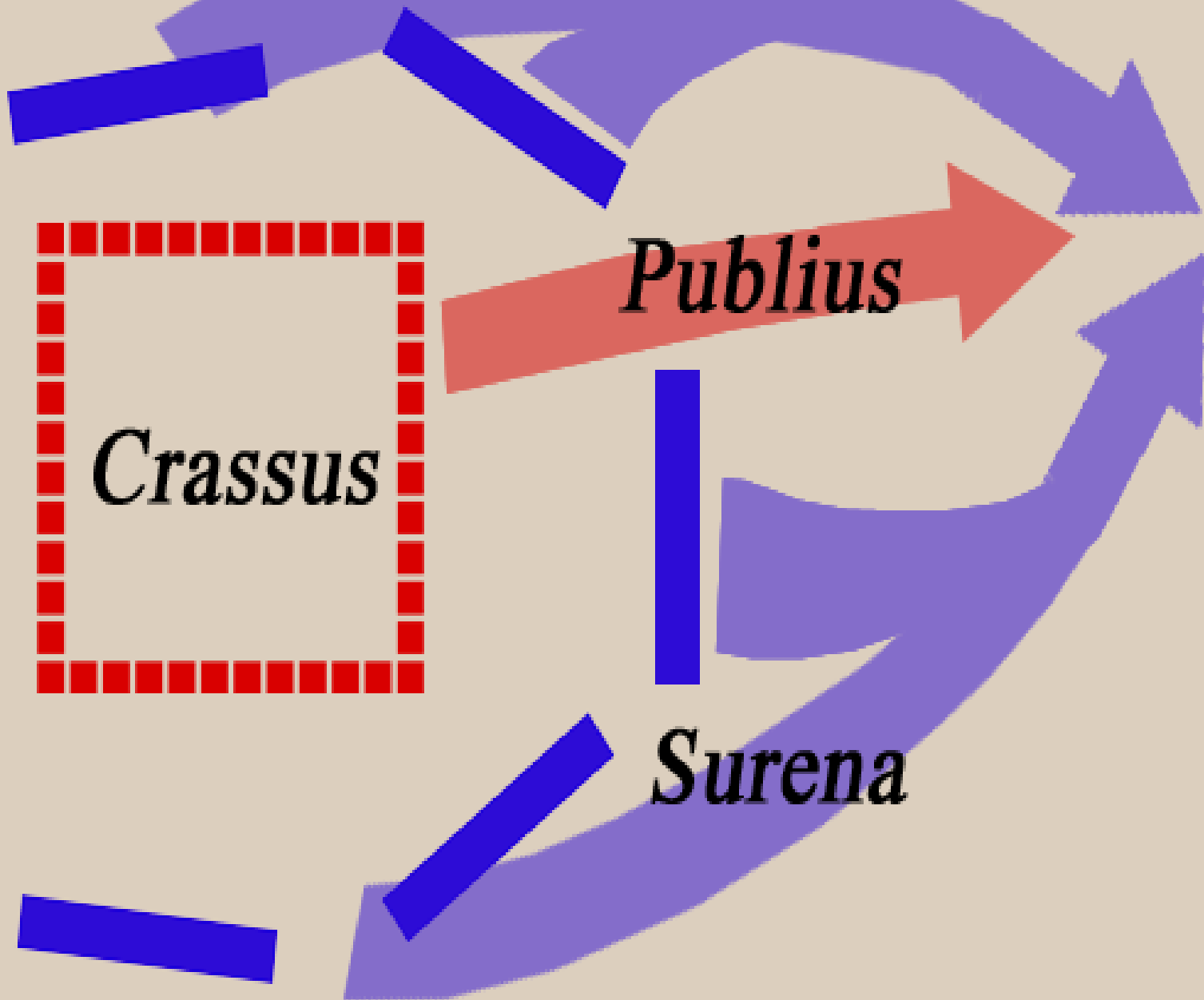
Správce Sýrie

- Po skončení konzulátu se stal správcem Sýrie, kam odcestoval na přelomu let 55/54 př. n. l.
- Přes zimu 54/53 př. n. l. shromáždil sedm legií a odmítl nabídku pomoci arménského krále Artavazdese II.
- Na začátku roku 53 př. n. l. zahájil tažení proti Parthské říši, ale byl poražen a zabit v bitvě u Karrh nebo krátce po ní

Bitva u Karrh (53 př. n. l.)

- Římská republika
- Parthská říše
- Marcus Licinius Crassus, Gaius Cassius Longinus
- Súrénas
- Síly: 40 000 – 50 000 mužů
- Síly: asi 10 000 kavaleristů
- Ztráty: 20 000 padlých, 10 000 zajatých
- Ztráty: minimálně 38 padlých

Battle of Carrhae: Publius' Charge

Gnaeus Pompeius Magnus (Veliký)

(*29. 9. 106 – +28. 9. 48 př. n. l.)

Spojenectví se Sullou

- Na začátku bojů mezi optimáty a populáry zemřel Pompeiův otec
- V roce 84 př. n. l. se dozvěděl, že Sulla plánoval návrat na Apeninský poloostrov
- Ihned vytvořil z veteránů tři legie a přidal se na Sullovu stranu
- Když válka skončila stal se dokonce Sullovým zetěm a začal budovat svou politickou kariéru

Počátky vojenské kariéry

- Již v roce 82 př. n. l. dobyl pro optimáty v rychlém a brutálním tažení Sicílii
- Poté se vylodil v severní Africe, kde zničil další přívržence Gaia Maria
- Poslední jednotky populárů, kterým velel Quintus Sertorius, se nacházely na Pyrenejském poloostrově
- Po pěti letech bojů se Pompeiovi podařilo i tohoto velitele porazit

Návrat do Říma

- Roku 71 př. n. l. se Pompeius vrátil na Apeninský poloostrov, aby „porazil“ Spartakovo povstání (73 – 71 př. n. l.) a poprvé se stal konzulem
- Roku 67 př. n. l. se stal velitelem námořních sil a zahájil tažení proti pirátům
- Rozděлил celé Středomoří do třinácti oddělených zón, ve kterých veleli legáti
- Po třech měsících byli piráti zničeni

Východní tažení

- Roku 66 př. n. l. se Pompeius zapojil do třetí Války s Mithridatem (74 – 63 př. n. l.)
- Když roku 64 př. n. l. boje skončily, obsadil se svými vojáky během dvou let Sýrii (součást upadající Seleukovské říše), Fénicii, Koilé Sýrii a Judsko
- Po třech měsících obléhání padl Jeruzalém
- Římská republika získala rozsáhlé území v Asii – vyšší příjem do státní pokladny

Vytvoření triumvirátu

- Roku 61 př. n. l. se Pompeius vrátil do Říma, ale narazil zde na odpor některých konzervativních politiků
- Jeho nové uspořádání východních provincií nebylo uznáno a jeho veteránům nebyla přidělena slíbená půda
- Proto roku 60 př. n. l. vstoupil do 1. triumvirátu a oženil se s jedinou Caesarovou dcerou Julií

Rozpad triumvirátu

- Roku 54 př. n. l. zemřela Pompeiova manželka při porodu, o rok později padl Crassus v bitvě u Karrh
- Pompeius se poté znovu oženil s Cornelií Metellou, dcerou jednoho z největších Caesarových oponentů
- V roce 51 př. n. l. Pompeius definitivně politicky odstavil Caesara, který měl rozpustit svou armádu a vrátit se do Říma

Prohraná občanská válka

- Na začátku roku 49 př. n. l. překročil Caesar Rubikon a Pompeius utekl z Říma na Balkánský poloostrov
- Zde se oba vojevůdci střetli roku 48 př. n. l. v bitvě u Farsálu, kterou Caesar vyhrál
- Pompeius poté utekl do Egypta, kde byl na příkaz místního vládce Ptolemaia XIII. zavražděn a jeho hlava předána zděšenému Caesarovi

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy